

Daugavpils būvniecības tehnikums

Latviešu valodas attīstības problēmas, jautājumi 20.gs.2.pusē

Integrētā mācību stunda
Latviešu valoda un Latvijas un pasaules vēsture,
gr. 2-04

Latviešu valodas skolotāja Ārija Šumeiko
Latvijas un pasaules vēstures skolotāja Natalja Leončuka

Mērķis un sasniedzamais rezultāts

- **Mērķis:** veidot interesi un izpratni par latviešu valodas attīstības problēmām 20.gs.2.pusē vēsturiskā kontekstā
- **Sasniedzamais rezultāts:** izprot latviešu valodas attīstības problēmjaudājumus gan no valodas, gan vēsturiskā aspekta

Valoda

- Valoda ir dzīvs organisms, kas visu laiku attīstās
- Valoda ir vienīgais instruments, ar ko sevi cilvēks var pieteikt šajā pasaulē

Valodas attīstības problēmjaautājumi

- Valodas statusa maiņa laika ritējumā
 - Iedzīvotāju etniskā sastāva maiņas ietekme uz valodas attīstību
 - Vārdu krājuma nemitīga attīstība
 - Valodas lietojums
-
- 1999.g. –Valsts valodas likums:
24.pants.
 1. Valsts un pašvaldību institūcijām ir pienākums nodrošināt materiālo bāzi latviešu valodas izpētei, kopšanai un attīstīšanai.
 2. Valsts nodrošina valsts politikas izstrādi, ietverot tajā latviešu valodas zinātnisku izpēti, aizsardzību un mācīšanu, sekmējot latviešu valodas lomas palielināšanu tautsaimniecībā, kā arī veicot indivīda un sabiedrības izpratni par valodu kā nacionālu vērtību.

Aizguvumi no vācu valodas jeb ģermānismi (12.-16.gs. un 16.-19.gs.)

- amats (*Amt*),
- bomis (*Baum*),
- brilles (*Brille*),
- dienests (*Dienst*),
- ēvele (*Hövel*),
- flīģelis (*Flügel*),
- glazūra (*Glasur*),
- glāze (*Glas*),
- kaste (*Kasten*),
- klucis (*Kloz*),
- krogs (*Krōgh*),
- kleita (*Kleid*),
- ķirsis (*Kirsche*),
- panna (*Pfanne*),
- pudele (*Buddel*),
- pīpe (*Pipe*),
- spainis (*Span*),
- stārķis (*Storch*),
- smēre (*Schmiere*),
- spēle (*Spiel*),
- stunda (*Stunde*),
- telts (*Telt*),
- zāģis (*Säge*),
- ziepes (*Seife*) un daudzi citi.

Aizguvumi no krievu valodas jeb rusicismi (9.gs., 18.gs.-20.gs.)

- **bagāts** (богатый),
- **baranka** (баранка),
- **baznīca** (божница),
- **dārgs** (дорогой),
- **cena** (цена),
- **gads** (год),
- **grēks** (грех),
- **kāposti** (капуста),
- **krusts** (крест),
- **nedēļa** (неделя),
- **pagasts** (погост),
- **pagrabs** (погреб),
- **pīrāgs** (пирог),
- **pulks** (полк),
- **robeža** (рубеж),
- **svēts** (святой),
- **šinelis** (шинель),
- **sods** (суд),
- **soma** (сумка),
- **svētki** (святки),
- **zābaks** (сапог),
- **zvans** (звон) u.c.

Aizguvumi jeb anglicismi latviešu valodā (20.gs. beigas – 21.gs.sākums)

- **adapteris** (*adapter*),
- **bizness**(*business*),
- **brīfings** (*briefing*),
- **displejs** (*display*),
- **dizains** (*design*),
- **ekskluzīvs** (*exclusive*),
- **fails** (*file*),
- **fitness** (*fitness*),
- **konference** (*conference*),
- **līzings** (*leasing*),
- **lokauts** (*lockout*),
- **meikaps** (*makeup*),
- **menedžeris** (*manager*),
- **ofiss** (*office*),
- **samits** (*summit*),
- **spams** (*spam*),
- **šovs** (*show*),
- **taimeris** (*timer*), **tops** (*top*) un krietns skaits citu.

Esi valodas tīrības eksperts! Labo kļūdas!

Tev ir smuka
kleita.

Mēs točna
vairāk tā
nedarīsim.

Okei, es
izdarīšu!

Davai ātrāk
nāc!

Es tev
pazvanīšu
vakarā.

Sorri, es tā
negribēju!

Šodien es biju
šoppinga
centrā.

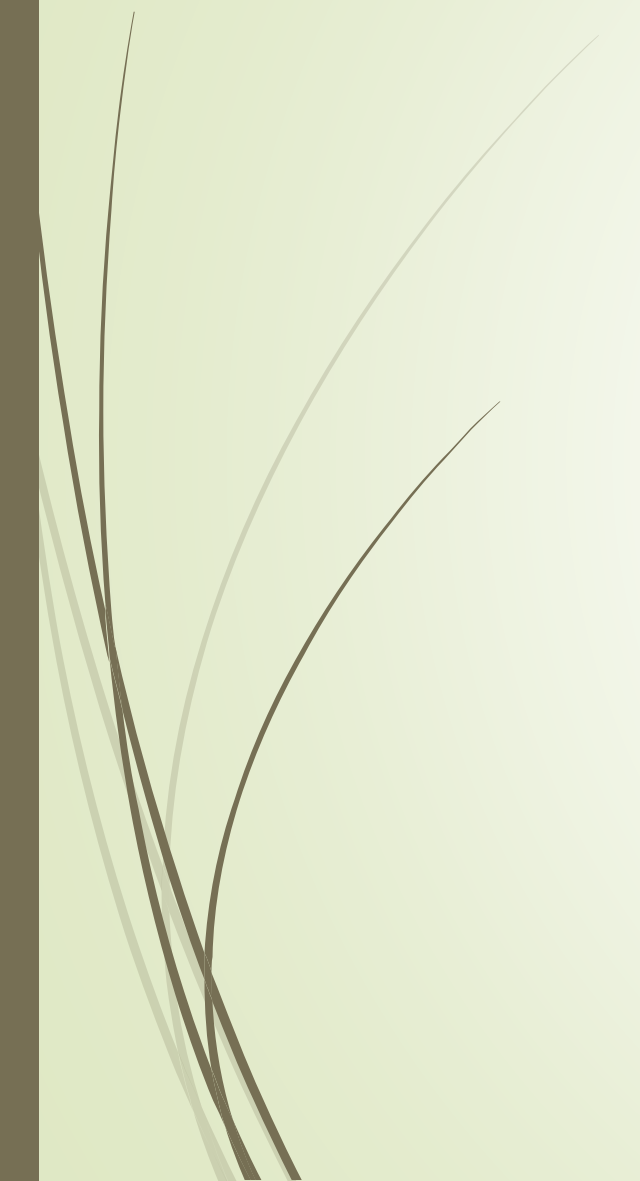

Domā! Atbildi! Argumentē!

Fakti, kas

pozitīvi/ negatīvi

Ietekmē latviešu valodas attīstību un
saglabāšanos

Izvērtē stundā sasniegto rezultātu!

Novērtē savu sasniegto rezultātu! Ieraksti čatā (*piemēram, 1.c, 2.a, 3.b*)!

**1. Izprotu latviešu valodas attīstības problēmjautājumus no vēsturiskā aspekta
20.gs.2.pusē**

a) jā; b) nē; c) daļēji

2. Izprotu latviešu valodas attīstības problēmjautājumus no valodas aspekta

a) jā; b) nē; c) daļēji

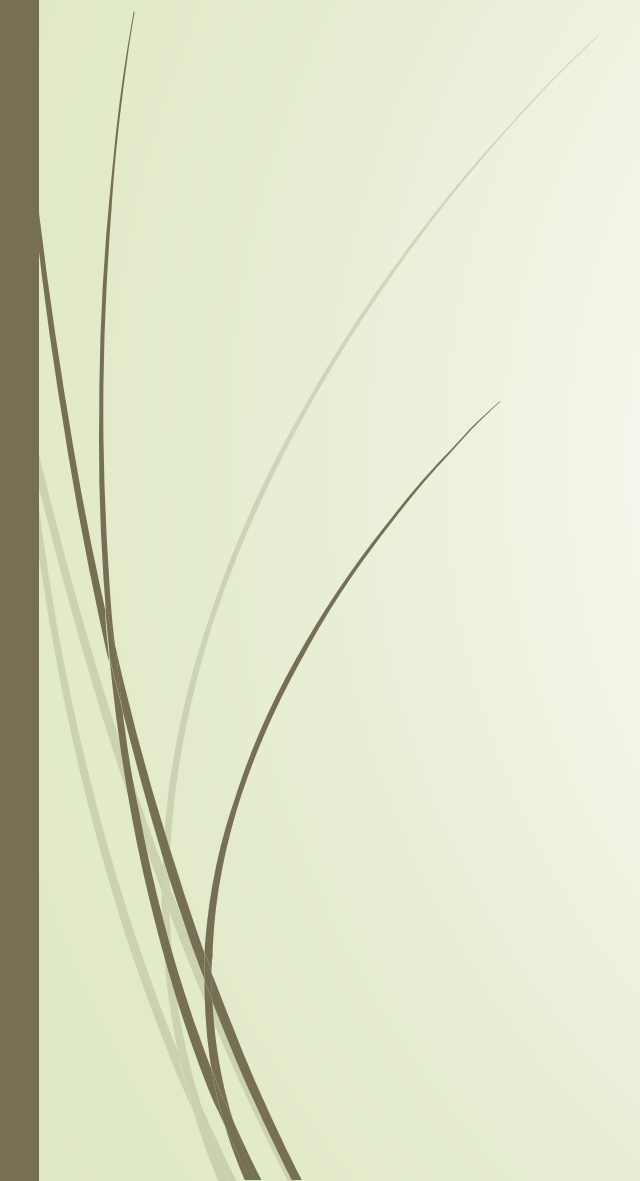
3. Kā varu uzlabot savu latviešu valodas lietojuma prasmi?

a) vairāk jārunā latviski; b) jālasa grāmatas; c) cits variants (kāds?)

Ieteikums

**Brīvajā laikā noskaties kādu no latviešu mākslas filmām
(«Ilgaiss ceļš kāpās», «Limuzīns Jāņu nakts krāsā» u.c.)
un sagatavo stāstījumu nākamajai stundai!**

**Paldies
par uzmanību!**